

Destan oluşumu

Bölüm

1

Destanlaşma olgusu; Ağaçtan Sallanmanın Yüceltilmesi, göklere ulaşmak *

M. Arif AKŞİT**

**Bir arkadaşın vurgusu üzerine hazırlanmıştır.*

****Uzman Dr. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları, Neonatoloji/Yenidoğan ve Pediatrik Genetik, Acıbadem Hastanesi, Eskişehir*

Akıl, öncelikle kendini sorgulamalı, benlik temelinde olmayan, altının ayarının saptandığı mibenk taşı gibi, İnsan Hakları ve Etik İlkeler ile İrfan konusundaki tanımlamalar, ölçekler temelinde yapılmalıdır.

Sizin bir konuşmanız, bazı vurguları yapmanız aradan geçen zaman içinde çeşitli boyutlara taşınabilmektedir.

Bu makalede, lise Birinci sınıfta okurken, yaz tatilinde Köyümde (Denizli-Yatağan Köyü/Beldesi) geçen bir olayı ve bunun diğer olaylarla bağlantısı, sanki aynı yıl oluşmuş gibi naklidir ve destanlaştırılmasını sunmak istedim.

Bir Edebiyat Profesörü arkadaşım, benzer hikâyeyi anlattı ve senin o uçtuğun ağacı da gördüm dedi. Orada yemek yiyebilmek için mutlaka fakir ve aç olanların olması gerektiği, Kuran sözlerinin okunduğu, alkol alınmadığı, Mehmetler çeşmesinden de su içtim dedi. Ancak aklıma yatmayan senin o yüce ağaca nasıl çıktığın, nasıl sallandın diye sordu. Yamaç kenarında 100 metreye yakın yükseklikte ve sen buradan uzayı ve yıldızlara gitmişsin ve izlemişsin dedi. Dünyaya geldim, şükrettim demişsin dedi. Benim yanıtlım, aradan en az 19 yıl geçmiş, ağaç büyümüş ve etraf daha imar edilmiştir dedim. Onun kanaati; bu bir destanlaşma boyutu olarak söyledi. Bu düşüneyi devam ettirmek için bu metni hazırladım.

Miras olarak belirttiklerim; **1972 yılında mezun olduktan sonra BANA ve Babama da mezun olunca (1941) Rahmetli Müftü Mehmet Arif, Dedem tarafından söylenen, bana Müderris Azmi Abdullah Akşit /Dedemin Kardeşinin, ilettikleridir. 2015 yılında miras olarak özetlenmiştir**

Özet

Destanlaşma olgusu; Ağaçtan Sallanmanın Yüceltilmesi, göklere ulaşmak

Amaç: Destan oluşmasına bir örnek olarak, kendimden oluşan bir olayı örnek tutarak bir deneme girişimi sunulmaktadır.

Dayanaklar/Kaynaklar: Kendi ailem ve kendim ile olan bir boyut, zaman içinde bazı arkadaşlar tarafından bana iletilmesiyle bunun bir destanlaşma süreci olabileceği durumu iletilince, bunu bir destan oluşumu konusuna örnek olması nedeniyle burada iletilmektedir.

Genel Yaklaşım: Öğrencilik yıllarında bir oğlak çevirmeye gitmek, yüksek ağaçta sallanma durumu, sık rastlanılan bir durum iken, bunun tekrarlanması ve aradan 17 yılı aşkın süredir sürmesi ile farklı boyutlar taşınması, bir örnek olarak gösterilmektedir.

Yaklaşım: Göklerde uçmak, ayaklarının bulutlara ermesi, bazı dinsel temaların konuşulması ile bireylere yüklenen olağanüstülük durumundan söz edilmektedir.

Sonuç: Bir destandan beklenenler; toplumun özelliklerinin olması, olağan üstü boyutta taşınması (göklere uçuş boyutu), söyleyenlerin farklı ve zaman içinde olması, tekil şahıs yerine üçüncü şahıs yer yer söz edilmesi, tarihsel kimliklerden söz edilmesi, sevgi temelinde saygı boyutunu ilenmesi ile destanlaşma boyutu irdelenmektedir.

Yorum: Zaman içinde destan, artık belirli bir yazım yerine doğrudan hikâye anlatıldığı için oluşumunu kaybettiği izlenmektedir. Burada bir simge sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Destanlaşma boyutu

Outline

An Epic Formation; Rising High to the Clouds

AIM: The concept of epic formation is discussed under a personal evidence.

Grounding Aspects: Personal aspects is considered for the epic consideration. These parameters are indicated at several different times, in years, and from several people, so, I must indicate them as an epic condition.

Introduction: A happening after more than 17 years later mentioned, and the conditions so diverse, thus, the aspects are becoming a fantasy typed epic condition.

Notions: The flying through the sky, step on the clouds, thus, main concepts of believe principles are indicated, so, extraordinary conditions leading to epic formation.

Conclusion: the main parameters of the epics are; people admirations, unusual character, several people told the same story, at different time, third person talking, historical persons, based on love and respect, and gives some moral principles, thus a kind of formation of epic.

Key Words: The epic consideration

Giriş

Destan, ülkemizde belirli hikayelerin söylenme tarzıdır. Hakkımda söylenen ve Eğitim Profesörü bir arkadaşımın belirttikleri temelinde bu Ünite hazırlanmıştır.

Destan kelimesinin anlamı öncelikle irdelenmesi uygun olacaktır.

1) TDK Tanımı

Kelimenin anlam olarak: 1) Tarih öncesi tanrı, tanrıça, yarı tanrı ve kahramanlarla ilgili olağanüstü olayları konu alan şiir, epope, 2) Bir kahramanlık hikâyesini veya bir olayı anlatan, koşma biçiminde, ölçüsü on bir hece olan halk şiiri, 3) Türk edebiyatında biçim ve içerik yönünden, geleneksel destanlardan ayrılık gösteren uzun kahramanlık şiiri.

Yorum

Bu Ünite de uzun bir şiirsel metin olarak, serbest nizam olarak yazılanlar sunulmaktadır.

2) Destan Nedir? Destanlar, Destan Özellikleri

<https://www.edebiyatciyim.com/destan-nedir/>

Bir milleti derinden etkileyen ve uzun yıllar iz bırakacak büyük bir savaş, doğal afet, göç, yiğitlik gibi durumların uzun bir şekilde manzum olarak anlatılmasına **destan** denir. Hemen hemen her milletin destanı vardır.

Destanların Özellikleri

1. Destanlar oluştuğu toplumun özelliklerini yansıtır.
2. Destanlar son derece olağanüstü durumlarla süslenmiştir.
3. Destanlar genellikle manzum olarak oluşturulmuştur.
4. Destanlar anonimdir. Kimin söylediği belli değildir.
5. Destanlar gerçek bir olaydan hareketle uzun yıllar anlatılarak oluşturulmuştur.
6. Destanlar sade bir dille anlatılır.
7. Destan kahramanları seçkin kişilerden oluşur ve bu kişiler olağanüstü özelliklerle kuşatılır.
8. Destanlar doğal ve yapay olarak ikiye ayrılır

Yorum

Bu çalışmada, toplumun özellikleri noktası mevcuttur ve olağan üstü boyutta salıncaktan sallanma ile göklere uçma boyutudur. Söyleyenler olarak 4-5 kişinin belirttikleri toplanarak tek metine dönüşmüştür. Tekil şahıs yerine üçüncü şahıs yer yer söz edilmektedir. Uzun yıllar oluşması konusu da en az 17 yıl aradan sonra söylenenler ile boyut kazanmıştır. Sade dil ötesinde, seçkin kişiler Tarihsel anlamda kimlikleri belirtilerek sunulmaktadır. Bu doğal yönü ile birkaç yılda oluşanlardan toplanmıştır.

Destan Türleri

1. **Doğal Destanlar:** Doğal destanlar toplumların tarihinde derin izler bırakan olaylar sonrasında oluşan ve üç aşamadan geçen destanlardır. Bu aşamalar şunlardır: oluş sahası, yayılış safhası ve derlenme safhası. Oluş safhasında destana konu olan olay gerçekleşir. Yayılış safhasında ise bu olay toplum arasında nesiller boyu sözlü olarak anlatılarak uzun yıllar yaşatılır. Bu aşamada destana olağanüstü özellikler yüklenir. Derlenme aşamasında ise bir araştırmacı halk dilinde sözlü olarak yaşayan bu destanı toparlayarak yazıya aktarır. Doğal destanların sözlü olması nedeniyle anonim olduğunu söyleyebiliriz.
2. **Yapay (Yapma) Destan:** Milletlerin tarihinde iz bırakan bir olayın sanatçılar tarafından destan özelliklerini barındıracak bir şekilde oluşturulmasına yapay destan denir. Doğal destanlarda anlatılan olayın binlerce yıl önce olmasına rağmen yapay destanlarının konusu yakın bir tarihte yaşanmış olabilir. Yapay destanlar doğal destanlar gibi üç safhada oluşmaz. Sanatçı tarafından yazıldığı için anonim değildir, yazarı bellidir.

Yorum

Bu bir destan çalışması olup, destan boyutu olarak sunulmaktadır. Destanlaşma kavramı üzerine bir örnek olması amaçlanmaktadır.

Her milletin ilk edebiyat ürünleri genellikle destan olmuştur. Türklerin de ilk edebiyat ürünleri destan olmuştur. Türklerin savaşçı özelliklerinin olması destan konusu olarak zengin içeriklere sahip olunması mümkün olmuştur. Destanlarda birçok mitolojik öge bulunur. Türklerin mitolojik öğeleri genellikle at, ışık, ağaç, ok, kadın, bozkurt olmuştur. Bu motiflerin Türk destanlarında fazlasıyla kullanıldığını görebiliyoruz. Türk destanlarının nazım birimi dördünlük olmuştur. Hece ölçüsü kullanılan destanlarda Türk milletinin tarihte yaşadığı olaylar anlatılır. Bu bakımdan Türk destanlarının aynı zamanda Türk tarihini de yansıttığını söyleyebiliriz. Bu nedenle Türk tarihi için destanlar büyük bir kaynak teşkil etmektedir. Biz destanlar sayesinde o dönemde yaşamış Türklerin neler hissettiklerini, inançlarını, düşüncelerini, yaşamlarını bugün inceleyebiliyoruz.

Türk destanlarının kaynakları ise bugün daha çok Çin ve İran tarihinden öğrenilebilmektedir. Yine elimizde olan parçaların birleştirilmesi yoluyla da destanlarımızın anlamlandırılması yapılmaktadır. Bu ürünlerin sözlü olması destanların kaynaklarına ulaşma noktasında güçlük yaratmaktadır. Bazı bilim adamlarının sözlü destanları yazıya geçirme çalışmaları da elimizdeki bilgilerin oluşmasını sağlamıştır. Ancak yine de Türk destanları tam olarak kayda geçirilmiş değildir. Türk destanlarının uzun yıllar sonra yazıya geçirilmeleri nedeniyle bu destanların orijinal halleri bilinmemektedir.

Türk destanlarını İslamiyet'ten önceki Türk destanları ve İslamiyet'ten sonraki Türk destanları olarak iki başlıkta inceleyebiliriz.

Yorum

Burada sözel söylenen bir miras temelinde, kişilerin etkileşmesine vurgu yapılmaktadır.

3) Destan

<https://www.edebiyatogretmeni.org/destan/>

Milletleri derinden etkileyen tarihî ve sosyal olayları anlatan çoğunlukla manzum şekilde olan edebî eserlere "destan" denir.

Destanlar henüz aklın ve bilimin toplum hayatına tam anlamıyla hâkim olmadığı ilk çağlarda ortaya çıkmış sözlü edebiyat ürünleridir. Destanlar ve destansı öyküler, ilk çağlardan beri, dünyanın her yerinde, gelenekleri sonraki kuşaklara aktarmak için kolektif olarak yaratılmış edebî biçimlerdir.

Destanlar, efsanelerden sonra bilinen en eski edebiyat türlerinden biridir. Yunanca "espos" sözcüğünden gelmektedir. Destanlar; mitoloji, efsane, folklor ve tarihî öğeleri içerir. Destanlar zaman ve mekân içinde iradesini elinde tutan "kahraman-bilge" kişiliklerin efsanevi ve gerçek hayat hikâyeleri etrafında oluşmuş uzun, didaktik (bilgi verici) hikâyelerden oluşur.

Destanlar, tarihsel olaylara bağlı olmakla beraber, tarih sayılmayan, Türk edebiyatında ozanların "kopuz denen saz eşliğinde söyledikleri, toplumun ortak hayat görüşünü yansıtan, edebî eserlerdir. Deprem, bulaşıcı hastalık, kuraklık, kıtlık, yangın gibi tabii afetlerin; göçler, savaşlar ve istilalar gibi önemli olayların toplum vicdanında derin yankılar uyandırması, destanların oluşumunda etkili olmuştur.

Destanların Genel Özellikleri

- Anonim olup halkın ortak belleğinin ürünüdür.
- Belli bir ulusun özelliklerini yansıtır.
- Genellikle manzum, yani şiir şeklindedir.
- Günümüze nesir hâlinde ulaşmıştır.
- Tarihî ve sosyal olaylardan doğar, beslenir.
- Destanlarda olağan ve olağanüstü olaylar iç içedir.
- Toplumun hafızasında iz bırakmış önemli olayları anlatır.
- Kahramanlar olağanüstü özelliklere sahip olabilir.
- Genellikle, yiğitlik, aşk, dostluk, ölüm ve yurt sevgisi gibi temalar işlenir.
- Coşkulu bir söyleyişi vardır.

Destanların Oluşumu

Destanlar "doğuş, yayılma ve yazılış safhası" olmak üzere üç safhada oluşur:

Doğuş safhası: Bu safhada milletin hayatında iz bırakan önemli tarihî ve sosyal olaylar, bu olaylar içinde yüceltilmiş efsanevi kahramanlar görülür.

Yayımla safhası: Bu safhada, söz konusu olay ve kahramanlıklar, sözlü gelenek yoluyla yayılır. Böylece bölgeden bölgeye ve nesilden nesle geçer.

Derleme (yazıya geçirme) safhası: Bu safhada, sözlü gelenekte yaşayan destanı, güçlü bir şair, bir bütün hâlinde derleyip manzum olarak yazıya geçirir. Çoğu zaman bu destanların kim tarafından derlendiği ve yazıya geçirildiği belli değildir.

Destan Türleri

Destanlar “doğal (tabii) destanlar” ve “yapma (yapay) destanlar” olmak üzere ikiye ayrılır.

1. **Doğal (sözlü) destanlar:** Toplumun ortak malı olan ve birtakım olaylar sonucu kendiliğinden oluşan destanlardır. Doğal destanların söyleyeni belli değildir. Bu destanlar yazının henüz bulunmadığı ve yaygınlaşmadığı bir kültürde doğup kuşaktan kuşağa sözlü olarak aktarıldıktan sonra yazıya geçirilmiştir. Doğal destanlar, ozan ve şarkıcıların değişik zamanlarda söylediği şarkı ve şiirlerin bütünleşerek işlenmesiyle oluşturulur. Örnek: Oğuz Kağan Destanı.
2. **Yapma (edebî) destanlar:** Bir şairin, toplumu etkileyen herhangi bir olayı tabii destanlara benzeterek söylemesi sonucu oluşan destanlardır. Bunlar, belirli bir yazar tarafından eski örneklere uygun olarak ve okunmak üzere kaleme alınmış destanlardır. Örnek: Üç Şehitler Destanı-Fazıl Hüsnü Dağlarca

Türk Edebiyatında Destan

Destan, efsaneden sonra ortaya çıkmış bir edebî türdür. Türk edebiyatı da dünyanın belki de en zengin destan kültürüne sahip edebiyatlarındadır. Asya kıtasının çeşitli bölgelerinde yaşayan Türk boyları arasında zengin bir destan geleneği vardır. İslâmiyet'ten önceki Türk destanlarının orijinal, tam metinleri elimize geçmemiştir.

Yorum

Aynı vurguların bu Web sitesinde de belirtildiği görülmektedir.

Uzaylara Doğru Uçmak, Göklere ayakların değişti (Mehmetlerin Destanı)

Uzaylara, göklere doğru uçmak nedir, bilir misin?

Uçan birisini sunacağım

Ben uçtum, yüceldim, göklere tırmandım diyen birisini

Henüz eğitim aşamasında, ergenlik sonlarında imiş

Kendi ifadesi ile

“Lise dönemlerinde idim

Aklım havada, ayaklarım yere basmazdı

Artık delikanlı değil, genç olmuştum

Kendi memleketime gidiyordum”

Gerçekte ise bir olgun kişi ve övgülere layık kişi adları olan

Mehmet ve Arif adları verilmiş bireymiş

Ataları tarafından kendisine sunulan bu isim

Büyüklerden alınmış, bir bakıma obanın lideri

Yüceltmesi ve ilerletmesi amacıyla verilen admış

Ataların yurduna gelince karşılamışlar, baş köşeye oturtmuşlar

Onun ifadesi ile söyledikleri

“Beni karşıladılar, hal, hatırımı sordular

İyiyim, teşekkür ederim sözü artık yeterli değil di

Bana Arif Bey demekteydiler, artık Beyefendi olmuştum

Fikirlerim, kanaatlerim dinlenir ve örnek alınır oldu”

Sordum atalarım hikmeti nedir diye

Bana atalarımın kalan mirası söylediler
Dinlemeden önce sordum
Bunu söylediniz mi kimseye diye
Babana söyledik dediler
Başkaları deyince, hak edene söylenir dediler

İşte bana Atalarımın kalan miras dedi

*Bana bırakılan miras ile benim bırakacağım miras nedir diye soruyorsun
Miras olarak denilenler, bırakılanları belirtiyorum*

*Dedemlerden bu yana; Hilmi, Zühtü ve Abdullah Amcam/Dedemlerden
Ailemden, aldığım mirasımı devredebilirim, başka bırakacak şeyim yoktur
Bu ailede, nesilden nesille geçen bir mirastır, bize böyle söylenen
Başka bir miras bırakılmadı, gerekte yoktur zaten*

*Meslek edindin, hekim oldun, yolun insanlığa hizmettir
Her hasta, her olay, her durum bir öğüt, bir ders, bir eğitim, bir örnektir
Örnek ise emsal alınır, tekrarlanır, ibret ise kaçınılır, tövbe edilir yapılmaz
Tümü bir ders alınmak için bir sınavdır bilesin*

*Aklını ve gönlünü bütünleştirerek, bilgini genişleterek ilerleyeceksin
Hiçbir şeyi sorgulamadan, kural, emir olarak algılayamazsın
Kendi kararın olmadıkça yapamazsın, hesap verirken cevabın olmalı
Amacın, gerekçen, dayandıkların, yapılış ve işleme tarzın sorgulanacaktır*

*Din konuları senin mesleğin değildir, ama inanç açısından sorgulanmalıdır
Yaptıklarından önce niyetin sorgulanacak
Rab'dan başka kimseye boyun eğme, bir şey ve dilek de talep etme
Mirasın öğüt olmalı, mal mülk, para, pul sağ iken dağıtılır, bırakılmaz*

*Bu sözler ancak ve sadece duymak için değil, yaşamak için söylenir
İki defa değil, bir defa söylenir
Bu sözler sadece anlayıp, kavranması için, bunu yaşam edeceklere söylenir
Anlamak, kavramak senin işindir, biz öğüt veririz, yapmak, yaşamak sana aittir*

*Yargılayan biz değiliz, karışanda olamayız, bizler gelip geçiciyiz
Bizler sana çocuk iken de inandık, senin çocuk sözlerini dinledik, yaptık
Niyetinin temiz olduğunu gördük, eskiden olduğu gibi, ne dersin kabulümüzdür
Hatırlarsan, senin yorumun, değerlendirmeni dikkate alır ve buna göre yapardık*

*Sülalede çocuklar büyüklerin görüşlerini dinledikten sonra, daha insancıl, adaletli davranır
Büyükler arasındaki ilişkileri bilmediği için daha gerçekçi davranırlar bilesin
Ben eğitim almış, ben bilirim, ben yaparım deme, ilk önce dinle
Düşün, yorumla ve fikir al, çocuklar bile senden daha doğru ve gerçekçi olabilir*

*Yaradan bize kitap, öğüt göndermiş, ders almak, düşünmek akli çalıştırmak için
Herhangi bir ayet bile senin içinde olduğun durumu açıklar, yol gösterir
O andaki durumunu açıklar, sen yeter ki düşün, algılamaya çalış
Doğrudan sana, insanlara hitap etmektedir, Peygamber iletidir, onun yaşantısı, sözleri, geçmiş
bir örnektir*

*Her olay, her durum, her kişi farklıdır
Sen "Peygamber olsa ne yapardı" diye düşünerek yapmalısın, örnek budur
Her kelimenin, her ifadenin farklı anlamları, vurguları olabilir,*

İncele, arařtır, dűřűn, sorgula ve sonra karar ver, bilmiyorum demek yűce iřtir

*Gűzel, iyi ilkeler temelinde yol al, dik dur, eęilme, hak ve adaletten ayrılma
Her zaman řűkret, sev ve sevgi ile dolu ol
Zalime karřı ık, onunla deęil, eylemi ile műcadele et, o zavallı ve aınacak kiřidir
Duada bile bizler bir řeyler istemeyiz, sadece řűkrederiz, bizlere akıl ihsan et deriz*

*İstediklerimden daya iyisi olduęu bir zaman sűrecinde, istemenin gereksizlięi net yařadın, tecrűbe
ettin, anladın, değil mi?
Bizler sadece řűkrederiz. Niyeti gerçekleřtirmek hedefimiz, amacımız olmalıdır
Olup olmaması imkűn ve řartlara baęlıdır, sorumlusu olamazsın
Sen, yola devam etmek ve hakkı ifade etmek gűrevindir*

*Anlamını bilmediğimiz, kavramadığımız hiçbir Kuran ayeti bile olsa doğrudan okumayız,
sűylemeyiz
Bařkası okuyabilir, ama bir hekim, űniversite mezunu bunu yapamaz
Anlamadıęın, sorgulamadıęın bir řeyi okuyamazsın, anlamıř gibi de gűrűnemezsin
Yorumun, tűm Kuran temeline uygun olarak olmalıdır*

*Őlűme giderken kılınacak namazda; Kevser ve İhlas suresi okunur bunlar yeter, ancak anlayarak,
kavrayarak okunmalıdır
Muhakkak ki biz verdik sana o Kevser'i (bilim, řerefi, zenginlięi, gűzellikleri)
O halde Rabbin için Salatı yařa ve benlięi kes, kurban ol
Muhakkak ki sana hıncı-dűřman var ya asıl soyu kesik olan odur*

*Deki hu Allah Ehaddir (sınırsız), Allah Sameddir (her şeyi kapsayan-eklenmeyen)
Doęurmamiř ve doğurulmamıştır
Ona hiçbir kűfűv olmadı (hiçbir řeyin dengi deęildir)*

*Doęru ve hakikatın yolunda yűrű, sapma olursa hemen yolunu deęiřtir
Yalnız olduęunu sanma, bu yařam sonsuz deęildir, bir sűretir,
Rabbin sana senden yakındır, koruyup, gűzetendir
İlim adamının sınavı ikilemlerdir. Benlięi yenip, durumu, bireyin hakkını dűřűnmelisin*

*Hak ediře gűre hakkı vermelisin
Kendi benliğine bile haksızlık yapmamalısın
Hakka tecavűz bile kabul edilemez
Zarar zaten amacın olmaz, oluřursa gűnűl al, zararı tazmin et*

*Hakkı zedeleyecek olanlar için dik dur, gűzel őrnek ol
Zayıf korunmaya muhtaçtır, canlı, cansız ne olursa olsun
irkin ve kűtű daha belirgindir, onlardan ibret al, sakın ve kaç
Atalarının iyiliklerini, sevgilerini örnek, yanlışlarından ibret al*

*Canlı ve cansızın bile farkı yoktur, bir sűre sonra yok olacaklardır
Korkma, korku yoktur, korkunca Rabbine sięin
Endişe bile duyma yoluna devam et, zarar benlikten gelir
Bařarmak veya bařarmamak değildir, niyettir őrnemli olan*

*Bize dűřen yűrűmek, doęruluk ve gűzellihte yűrűmek, hakkı belirtmektir
Hedefe varmak nasiptir, yeter ki ifade et, belirt hakkı, hakikati
Niyetin daima insanlık, sevgi ve saygı olsun
İnsan sevgi űretmek, sevgiyi yaygınlaştırmak için yaratılmıştır*

*Para, pul hiçbir zaman yeterli olmaz bilesin
Harcadığın kadar harca, zaten amacın bellidir, sadakadır*

Mezara sadece kefen ile ineceğiz, yanında mal olmasın
Ölmeden malını dağıt, itirazlarını önden sana söylesinler, arkadan değil. Sonra ödeyemezsin
hatayı düzeltemezsin ki bilesin

Sadece kendinin yöneticisi ol, kendini yönet, arzularını değil. Sadece şükret, isteme bir şey,
güzellik ve sevgi dışına
Yaptıklarını kimse bilmesin, bilen bilir, anlayan anlar. Anlatman bile gereksizdir, açıklamalar bile
anlamsız olabilir
Bu sözler tanınan, bilinen ve algılayana söylenen sözlerdir. Her bireye söylenemez,
yapamayacaklara da belirtilemez
Başına gelen tüm sorunlar, dertler, sadece alacağın hayrı arttırır. Gururlanma, benliğine kapılma,
ataların ile övünme

Sınav devamlıdır, ölümden sonra bile hayırla anılmalısın
Sadece konu seninle ilgili değil, senin bıraktıkların ile ilgilidir
Sevgi bırakmışsan eğer, işte buna miras denir
Sizlere bırakılan yegâna miras ta budur, sevme ve sevilmedir

Celal Bayar'ın başucundaki yazı "sadece sana kulluk eder ve bunun farkındalığını niyaz ederiz"
olup, temel ilkedir
Ayrıca hayat felsefesi olarak; muhakkak ki insan hüsrân içindedir, ancak inanıp, bunun gereğine
uyanlar, birbirlerine hakkı tavsiye edenler, birbirlerine sabrı tavsiye edenler müstesnadır"
Hakkı tavsiye ve hak nedir sorgusu da eğitilmenin amacıdır, özetidir
Durma, ara verme, son nefese kadar yola devam esastır

Miras budur ve mirasa giden yol da budur

Bir gece uyandım, alnıma düşen bir ışık ile uyandım
Pencereden gelen güneş ışığı bir farklı idi
Bana bir işaret, ışık huzmesi sunuyordu
Birden bazı kavramları fark eder oldum dedi

Soyadım Akşit, Ak-Şit kelimelerin bütünleşmesi
Ak beyaz anlamında
Şit ise güneş, ışık anlamında olduğunu kavradım
Eski, Orta Asya'da toplumu aydınlatanlara denilmiş
Aydınlatıcı, hoca anlamında kullanılmış
Artık uyanma zamanı idi, güneş doğmakta idi bana dedi

Tüm sülale öğretmen olmuş, layık olmak için Atalarına
Ama yasakmış, ben bilirim, ben anlarım demek
Öğreneyim, bakayım, anlamaya çalışırım
Tüm sözlerin boyutu bu imiş onlarda

Fergana'dan Orta Asya'dan çıkmışlar
Göç etmişler, Mısır'a
Orada Akit Devletini kurmuşlar
Yönetici olmuşlar
Arapça okunuşu ile İhşitler diyen de olmuş

Bir bakarsan hocaların adları aynıdır
Mehmet hepsinde olan isimler

Adı, Mehmet
Babasının adı Mehmet
Kardeşinin adı da Mehmet
Dedenin adı da Mehmet
Dedenin dedesinin adı da Mehmet
İkinci adlar farklı olurmuş
Peygamberin diğer adları da verilmiş
Arada olan adlar ise Mustafa, Kerim, Ahmet gibi
Tümü Peygamber adı olmuş
Bu nedenle onlara Mehmet sülalesi denir olmuş
Genel lakapları ise Hocalar, Akşitlermiş

Küçük Akşit gitmiş Oğlak Çeviremeye
Yemekten çok bir tören olduğunu algılamış
Hem eğlence ama fakirleri doyurma
Bir oturuşta tüketilmiş oğlak
Her bireyin payı dağıtılmış
Pay yapılmış ve yenilmiş
Kendisine ayrılan payı bitirmeden oğlak bitmiş
Aç kurtlar gibi saldırdık sözü
Yıllarca yayılmış bir yemek yeme sözü olarak

Daha sonra salıncaklar kurulmuş
Büyük ve uzun bir çama salıncak kurulmuş
Orada halat ile sallanılmış
Göklere uçurmuşlar Mehmet'i

Göklere uçtum
Ayaklarım yıldızlara değdi
Kendimi sandım bir melek
İnsanlıktan sıyrıldım demiş
Hamt ederim Yaratana
Ayaklarım yere değdi demiş

Dönerken de biz birlikte olduk
Oğlak yedik sanırdım ama
Birliktelik ile Kuran konuştuk
Yorumladık ayetleri
Kendimize hedefler seçtik
Paylaştık, fakir ve zengin
Hedefimiz şükür idi
Göklere gezdik
Yerlere inerek
İnsan olduğumuzu algıladık

Biz, biz olalım kendimizi yüce görmeyelim
Doğru nedir diye sorgulayalım
Bilgilerimizi tazeleyelim

Bilenlere soralım
Aklımız ve vicdanımızla bütünleşip
Sorumluluğu kendimizde olarak
Tercihlerimizi insanlıktan kullanalım
Benlik ve menfaat yanılabilir bizi

Çirkinlikleri bile güzel gösterebilir
Hatta mutlu olduk diye aldanırız
Zorlama, emir kalıbı bile yasak olmalı bize
Bize düşen görev, ancak ve yalnız öğüttür
İlk öğüt vereceğin kişide kendindir bilesin

Aradan zaman geçti
Gittim gördüm o göğe yükselen dalları
Uçurum kenarındaki o heybetli ağaç
Uzun Karaçam olarak göklere değmekteydi
Onun dallarında sallanmak değil
Ancak uçmak olabilir di

Nitekim o zamanda söylenenlere bakıyorum
Buradan göklere uçtu
Bizlere geldi
Söyledikleri hala kulaklarımızda
*"Yaratana şükürler olsun
Sizlere de minnetler olsun
Bu Evrende artık tek bir duam var
Şükür Ya Rab, şükür Ya Rab"*

İstediğin nedir diye sordum
*Bir an önce unutulmak dedi
Gelecek nesil geçmişe değil
Devamlı ileriye bakmalı dedi
Alak, alaka ve ilgi ile sevgi ile yaratan bizi
Sevginin kaynağı ve sürdürendir
Kimse tereddüt ve endişe duymasın dedi*

*Arzum unutulmak
Çürüyüp, doğanın bir parçası olmak
Toprak altında dinlenmek dedi
Eğer gelecek neslin yoksa
Zaten anlamı olmaz
Gelecek nesil var ise
Unutulman, onların ilerlemesi demek dedi*

Bizler gelince buraya
Bizlerde el açar dua ederiz
Şükür Ya Rab, Şükür Ya Rab deriz
Bu yıllarca sürer gider

Geleceklere de kalır miras olarak

İşte bu Mehmetlerin Destanıdır
Hocaların destanıdır bu
Ayakları bulutlara değin
Göklerde yüzen, uçanların destanıdır bu
Sözel olmasa da hikâye olarak anlatılır

Sonuç

Bir destanın oluşumu şeklinde bir değil, birçok olayın nakledilmesidir.
Burada amacın birisini yüceltmek olamayacağı, sadece destanların sosyolojik kaynağının sorgulanmasıdır.